

Zilpodze

Jūrmalas zilpodze ir daudzgadīgs, 10-70 cm augsts čemurziežu dzimtas lakstaugš. Tās stublājs stāvs, spēcīgi attīstīts, zarains, ar zilganu apsarmi. Lapas cieti ādainas, ieapaļas, veselas vai retāk ar 3-5 daivām, gar malu ar rupjiem dzeloņainiem zobīņiem, arī klātas ar zilganpelēku apsarmi un vaska kārtiņu.

Ziedi ciešās, 1-2 cm garās galviņās, kuras apņem rombiskas vīkala lapas. Zied jūlijā, augustā. Ziedus apputeksnē kukaiņi. Auglis - skaldenis ar sīkiem zvīņveidīgiem dzelonīšiem. Tie pieķeras gan cilvēkam, gan arī dzīvniekiem un sekmē auga izplatīšanos.

Jūrmalas zilpodze sastopama Baltijas jūras piekrastē priekškāpu joslā smilšainās un akmeņainās vietās. Atsevišķi tās eksemplāri atrasti Ventspils - Papes posmā. Pirmo reizi augu Ziemupes apkārtnē atrada 1899. gadā K.R.Kupfers un P. Lakševics. Pēdējā laikā ir zināma jūrmalas zilpodzes atradne Užavā. Ziemupes – Akmensraga atradne ir lielākā un stabilākā zilpodzes atradne Latvijā.

Jūrmalas zilpodze ir tipiska Eiropas suga, kura aug Atlantijas okeāna un tā jūru piekrastēs. Auga izplatības ziemeļu robeža iet no Dienvidzvidrijas uz Igaunijas rietumu piekrasti.

Latvijā jūrmalas zilpodze ierakstīta Sarkanajā grāmatā 1. kategorijā un Ministru Kabineta Noteikumos par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu. Īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstā minētas pelēkās kāpas ar jūrmalas zilpodzi. Zilpodze aug arī priekškāpās, atsevišķās vietās, pat embrionālajās kāpās. Šīs kāpas līdz ar pelēkajām kāpām ir ietvertas Eiropas Savienības aizsargājamo biotopu sarakstā. Zilpodzi nevajadzētu raut vai izrakt, labāk tai ļaut augt tās ierastajā vietā piekrastē. Nevajadzētu postīt tās mājas, izbraukājot vai apbūvējot kāpas, bet neliela izbradāšana tai par sliktu nenāks.

Jūrmalas zilpodze ierakstīta Igaunijas Sarkanajā grāmatā II kategorijā, bet Lietuvas Sarkanajā grāmatā I kategorijā, kā arī Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā. (no portāla latvijasdaba.lv un citiem materiāliem)

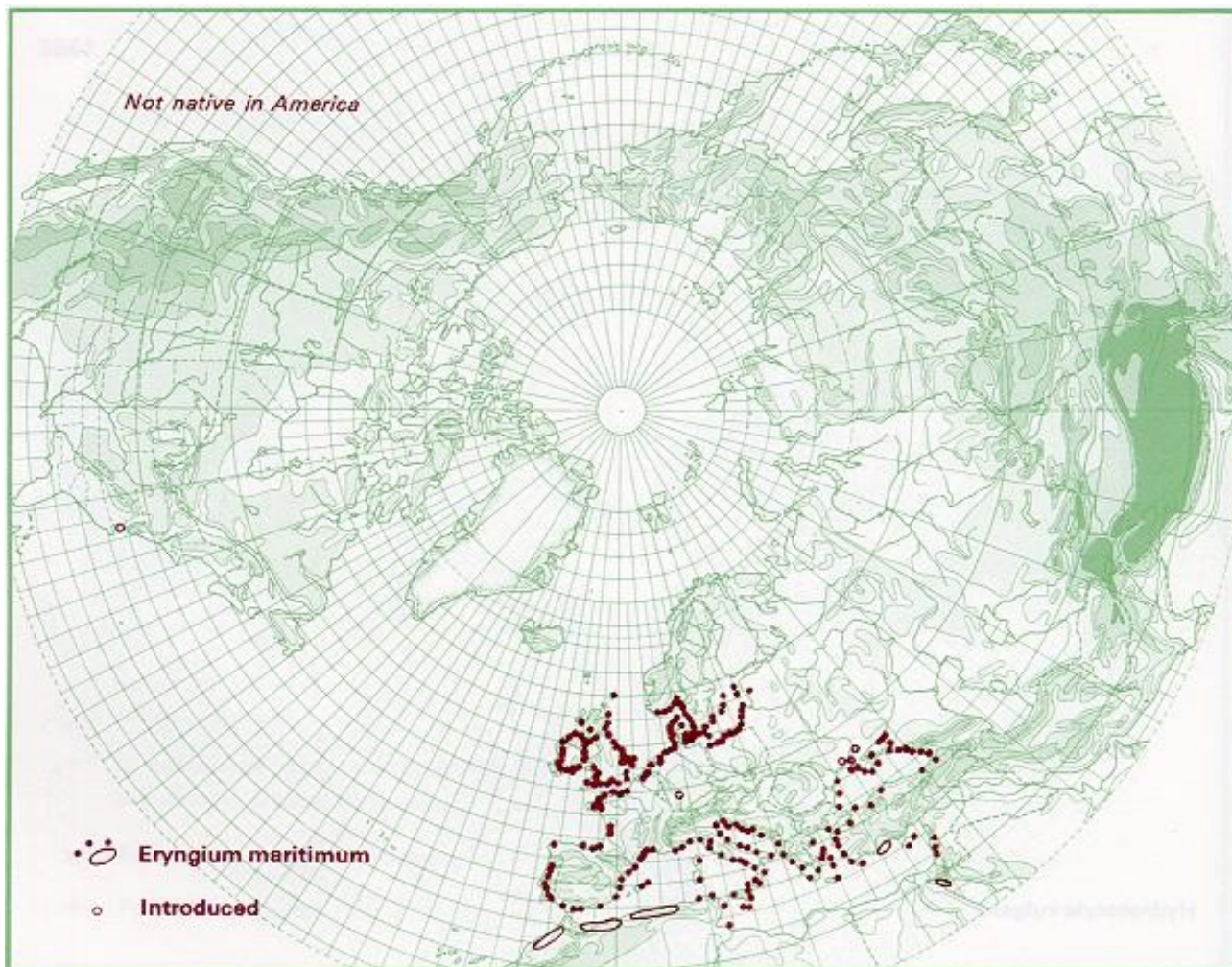
Jūrmalas zilpodzes izdzīvošana Eiropā un tajā skaitā Latvijā ir atkarīga no tā, cik daudz un kā tiks saglabātas jūras piekraste kāpas.

Nacionālā botāniskā dārza un Latvijas Universitātes zinātnieki cenšas izpētīt zilpodzes retās sastopamības iemeslus, mūsu pusē sastopami vien daži desmiti šo augu.

Zinātnieki secinājuši, ka Eiropas ziemeļos jūrmalas zilpodzes augšanas apstākļus ierobežo paaugstināts nokrišņu daudzums un saulaino diennakts stundu skaita samazināšanās. Arī zemā diennakts vidējā temperatūra kopumā, iespējams, pasliktina auga vitalitāti. Zilpodzēm patīk sauss un saulains laiks. Laika apstākļu dēļ nenogatavojas sēklas un ir periodi, kad augs vairojas vien ar sakņu sistēmu, veģetatīvi.

Papildus informācijai

Jūrmalas zilpodzes izplatības apgabala jeb areāla karte Eiropā

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/apia/eryng/erynmarv.jpg>

Materiālu sagatavoja DAINA VĪTOLA